

Taksiliikenteen koulutusorganisaatiot

1 Määräyksen tausta ja säädösperusta

Liikenne- ja viestintäministeriö on liikennepalvelulain uudistusta koskevassa hankkeessaan tehnyt selvityksiä yhteistyössä viranomaisten kanssa syksyn 2019 aikana ja laatinut arviomuistion taksisääntelyn toimivuudesta. Arviomuistion pohjalta on laadittu hallituksen esitys laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta, jossa on muun muassa esitetty säännöksiä erityisryhmien kuljettajakoulutusta ja yrittäjäkoulutusta antavista ja yrittäjäkokeen järjestävistä taksiliikenteen koulutusorganisaatioista. Koulutusorganisaatiota koskevissa säännöksissä on esitetty Liikenne- ja viestintävirastolle määräysenantovaltuuksia koulutusorganisaatiosta, sen koulutusohjelmasta ja opetuksen toteuttamisesta, samoin kuin koulutusorganisaation opetushenkilöstön kelpoisuudesta.

Tässä määräyshankkeessa annettavat koulutusorganisaatiota koskevat tarkemmat määräykset perustuvat liikenteen palveluista annettuun lakiin (320/2017) lisättäviksi ehdotettuihin 35 b §:n 5 momenttiin ja 36 a §:n 4 momenttiin. Ehdotetun 35 b §:n 5 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkempia määräyksiä koulutuksen järjestäjän hyväksynnän hakemisessa ja myöntämisessä noudatettavasta menettelystä, koulutusohjelman vahvistamisesta sekä koulutusohjelman valvonnan kannalta tarpeellisista opetuksen käytännön järjestämiseen, opetustiloihin, opetuskalustoon, opetusvälineisiin ja oppilasryhmäkokoon liittyvistä ehdoista. Ehdotetun 36 a §:n 4 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkempia määräyksiä koulutuksesta vastaavan henkilön sekä koulutusta antavan opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.

Määräyshankkeessa annetaan myös eräitä yleisiä määräyksiä liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotettavien 6 a §:n 5 momentin ja 26 a §:n 4 momentin nojalla. Edellä mainitut yleiset määräykset koskevat yrittäjäkoulutusta ja yrittäjäkokeetta sekä erityisryhmien kuljettajakoulutusta.

2 Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Määräys liittyy liikenne- ja viestintäministeriön hankkeeseen liikennepalvelulain muuttamisesta (LVM025:00/2019). Määräyksen lopullinen sisältö on riippuvainen lakihankkeen aikataulusta ja esitettävän lain lopullisesta sanamuodosta.

Samaan aikaan taksiliikenteen koulutusorganisaatioita koskevan määräyksen kanssa valmistellaan myös muita taksinkuljettajien ja taksiryttäjien pätevyysvaatimukseen liittyviä määräyksiä, joita ovat ehdotetun lakimuutoksen 25 a §:n 2 momentin ja 246 a §:n 3 momentin nojalla määräys taksinkuljettajan kokeen vaatimuksista, 26 a §:n 4 momentin nojalla määräys erityisryhmien vapaaehtoisesta kuljettajakoulutuksesta sekä 6 a §:n 5 momentin nojalla määräys yrittäjäkoulutuksesta ja yrittäjäkokeesta.

3 Määräyksen tavoite

Määräyshankkeen tavoitteena on tarkemmin määrittää koulutusorganisaatioiden hyväksynnän hakemisessa ja myöntämisessä noudatettavat menettelyt, koulutusohjelman vahvistamiseen liittyvät tarkemmat määräykset sekä koulutusohjelman valvonnan kannalta tarpeelliset ehdot opetuksen käytännön järjestämiseen, opetustiloihin, opetuskalustoon, opetusvälineisiin ja oppilasryhmäkokoon liittyen. Lisäksi tavoitteena on antaa tarkemmat määräykset koulutuksesta vastaavan henkilön sekä koulutuksissa käytettävän opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.

Määräyksellä luodaan yhtenäiset edellytykset koulutusorganisaatioiden ja niiden käyttämien koulutusohjelmien hyväksymiselle sekä koulutusorganisaatioiden käytännön toiminnan järjestämiselle. Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksilla ja asianmukaiseen opetusvälineistöön liittyvillä tarkemmilla määräyksillä tavoitellaan koulutuksen tasaista laatua kaikilla hyväksytyillä toimijoilla.

4 Määräyksen valmistelu

Määräys on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomissa. Hankkeen aloittamisesta on uutisoitu viraston verkkosivuilla, jossa julkaistaan myös erikseen ilmoitus ulkoisesta lausuntokierroksesta.

5 Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksellä tarkennetaan liikenteen palveluista annettuun lakiin lisättyjä koulutusorganisaatiota koskevia säännöksiä. Uusissa säännöksissä säädetään koulutusorganisaatioiden edellytyksistä. Tässä määräyksessä tarkennetaan edellä mainittuja edellytyksiä ja niillä on suora vaikutus koulutusta järjestävien toimijoiden alalle tulon edellytyksiin ja näiden toimijoiden elinkeinotoiminnan harjoittamiseen.

Koulutusorganisaatioita koskevilla määräyksillä varmistetaan yrittäjäkoulutuksen ja erityisryhmien kuljettajakoulutuksen tasaisempi laatu sekä mahdollistetaan kansallisesti yhdenvertaisempi koulutus. Määräyksellä odotetaan olevan positiivinen vaikutus taksipalveluiden käyttäjien kokemaan turvallisuuden tunteeseen ja alan arvostukseen.

Määräyksellä ei ole välittömiä vaikutuksia tasa-arvoon.

Määräyksellä voi olla välittömiä vaikutuksia esteettömyyteen, mikäli siinä (ja samassa yhteydessä annettavalla koulutusorganisaatioita koskevalla erillisellä määräyksellä) asetetaan koulutuksen ja kokeen toteuttamiselle sellaisia vaatimuksia, jotka käytännössä estävät joidenkin henkilöiden mahdollisuudet saavuttaa koulutusta ja koe esimerkiksi joko fyysisten ja teknisten vaatimusten kautta. Määräyksellä pyritään kuitenkin varmistamaan, että tällaisia esteitä koulutuksen ja kokeen toteuttamiselle ei synny, sitä kautta että koulutuksen toteuttamistavat, kuten opetusmenetelmät ja -välineet saa kukin kouluttaja määrittellä mahdollisimman vapaasti markkinoilla olevista vaihtoehdoista, jolloin kouluttajilla on mahdollisuus räätälöidä erityisesti opetus kunkin ryhmän tarpeiden mukaisesti ja valita esimerkiksi koulutukseen käytettävät välineet ja mallit teknisen kehityksen kulloinkin tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti.

Määräyksellä on vaikutuksia Liikenne- ja viestintäviraston valvontaresursseihin/tehtäviin.

6 Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen luvussa 1 kerrotaan määräyksen soveltamisala. Määräys liittyy liikenne- ja viestintäministeriön hankkeeseen liikennepalvelulain muuttamisesta (LVM025:00/2019). Määräystä sovelletaan lakimuutoksessa ehdotettuihin erityisryhmien kuljettajakoulutusta sekä yrittäjäkoulutusta antavan ja yrittäjäkokeen järjestäviin koulutusorganisaatioihin ja koulutusorganisaatioiksi hakeviin.

Luvussa 2 on määritelty eräitä määräyksessä käytettäviä termejä. Määräyksessä on annettu tarkemmat määreet opetukselle, johon Hallituksen esityksessä HE 176/2020 vp viitataan verkkokoulutuksena. Verkkokoulutuksena annettava opetus on määräyksessä määritelty etäopetuksiksi, jossa edellytetään reaaliaikaista yhteyttä opettajan ja koulutettavan välillä. Reaaliaikaisen yhteyden edellytyksen voi täyttää esimerkiksi chat-yhteydellä. Etäopetuksella tarkoitetaan verkkoympäristössä tieto- ja viestintätekniikan välineiden avulla annettavaa opetusta, jossa opettajan ja koulutettavan välillä on reaaliaikainen yhteys. Etäopetuksen edellytyksien määrittelyssä on otettu huomioon myös se, että viraston valvontatehtävä on todellisuudessa mahdollista suorittaa myös silloin, kun koulutusta annetaan verkossa. Lisäksi etäopetuksen laadun takaamisen katsotaan edellyttävän mahdollisuutta kysymysten esittämiseen koulutuksen

aikana. Lähiopetuksella tarkoitetaan määräyksessä sellaista opetusta, jossa opettaja ja koulutettava ovat fyysisesti läsnä samassa tilassa samaan aikaan. Etäopetuksen mahdollistamisella halutaan edistää Liikenne- ja viestintäviraston digitalisaation edistämistavoitetta.

Liikenteen palveluista annetun lain 35 b §:n 2 momentissa on lueteltu selvitykset, jotka koulutusorganisaatiohyväksyntää haettaessa on ilmoitettava. Määräyksen luvussa 3 annetaan tarkemmat määräykset selvitysten toimittamisesta. Toiminimen ja y-tunnuksen ilmoittamiseksi on hakemuksen liitteenä toimitettava ajantasainen kaupparekisteriote, josta käy ilmi toiminimi ja y-tunnus, jolla koulutusorganisaation toimintaa aiotaan harjoittaa. Ajantasaisella kaupparekisteriotteella varmistetaan koulutusorganisaatioksi hakevan yrityksen toimintakelpoisuus. Koulutusta on mahdollista järjestää ja markkinoida aputoiminimen kautta, mutta koulutusorganisaatiohyväksyntä annetaan yrityksen toiminimelle. Lupia voidaan siis myöntää yhtä y-tunnusta kohden ainoastaan yksi. Yksityisellä elinkeinoharjoittajalla on myös mahdollisuus hakea koulutusorganisaatiohyväksyntää.

Erityisryhmien kuljettajakoulutusta antavan koulutusorganisaation koulutuksesta vastaavalta henkilöltä tai yhdeltä kyseiseen koulutukseen nimetyltä opettajalta edellytettävän kokemuksen osoittavan vuoden voimassa olleen ajoluvan osalta ei edellytetä ajoluvan olleen voimassa tietynä ajankohtana.

Määräyksessä tarkoitetaan koulutuksesta vastaavalla henkilöllä henkilöä joka ohjaa, valvoo ja kehittää opetustoimintaa ja koulutusta siten kuin liikenteen palveluista annetussa laissa säädetään. Säännöksissä tähän henkilöön viitataan sekä koulutuksesta vastaavana henkilönä että opetuksesta vastaavana henkilönä.

Luvussa 4 määrätään koulutusorganisaatioiden koulutusohjelmien hyväksymisestä. Koulutusohjelman sisältämä suunnitelma yrittäjäkokeen järjestämisestä ilmoitetaan Liikenne- ja viestintävirastolle järjestämissuunnitelmalla. Kirjallisen järjestämissuunnitelman tulee sisältää suunnitelma kokeen ohjauksesta ja arvioinnista, kokeen järjestämisen käytännön menettelyistä ja kokeen hinnan määräytymisestä. Koulutusohjelman hyväksyntää voi hakea taho jolla ei ole koulutusorganisaatiohyväksyntää. Koulutusorganisaatiohyväksyntää koskevaan hakemukseen on kuitenkin sisällytettävä koulutusohjelma tai viittaus Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymään koulutusohjelmaan, joka voi olla kyseisen koulutusorganisaation tai toisen tahon kuten ammattiliiton tai etujärjestön hyväksyttämä koulutusohjelma. Koulutusohjelman voi myös hyväksyttää yksityishenkilö.

Koulutus tulee jaksottaa siten, että jakson keston on oltava vähintään yksi oppitunti. Oppitunnin kesto on 45 minuuttia. Koulutuksen jaksottamisella halutaan selkeyttää koulutuksen kulkua, mutta antaa koulutusorganisaatiolle vapaus jaksottaa koulutus koulutettavien tarpeet ja koulutusorganisaatioiden resurssit huomioiden. Jakson vähimmäiskestolla halutaan vuorostaan varmistaa koulutettavan laadukas oppiminen ja orientoituminen oppimiseen.

Koulutuksen jaksottamisella mahdollistetaan pedagogisesti tehokkaampi koulutus. Koulutuksen jaksottamisen myötä oppituntien väliset tauot ovat selkeät ja itse koulutuksesta tulee inhimillisempi. Koulutukseen osallistuvien on helpompi orientoitua koulutukseen, kun he ovat tietoisia siitä, kuinka koulutus etenee ja voivat näin ollen valmistautua etukäteen koulutukseen. Koulutuksen jaksottamisella mahdollistetaan myös tarkennettu koulutuksen valvonta, kun Liikenne- ja viestintävirastolla on tieto missä vaiheessa koulutuksen läpivientiä suoritetaan minkäkin koulutuksen sisällön opettamista.

Hakiessaan koulutusorganisaatiohyväksyntää sekä erityisryhmien kuljettajakoulutukseen että yrittäjäkoulutukseen, on hakijan esitettävä erilliset koulutusohjelmat Liikenne- ja viestintävirastolle. Koulutusorganisaatioksi on mahdollista hakea yhdellä hakemuksella, mutta erityisryhmien kuljettajakoulutukseen että yrittäjäkoulutukseen eri luonteiden ja kohderyhmien takia hakemukseen tulee liittää erilliset koulutusohjelmat.

Määräyksen luvussa 5 määritellään tarkemmin koulutuksen antamisen edellytykset opetuksen, opetustilojen, opetuskaluston ja opetusvälineiden osalta.

Luvussa 5.1 määrätään opetuksen antamisesta. Koulutuksen järjestäjän ei voida katsoa täyttävän koulutuksen suorittamiselle asetettuja vaatimuksia, joten hänelle ei voida myöntää suoritusmerkintää. Oppitunnin keston rajaaminen 45 minuuttiin on linjassa hallituksen esityksen perusteissa ilmaistun näkemyksen kanssa ja tukee oppimista.

Luvussa 5.2 määrätään opetustiloista. Määräyksillä halutaan varmistaa mahdollisuudet oppimiseen. Määräyksellä siitä, että liikkuvaa ajoneuvoa ei katsota teoriaopetustilaksi, halutaan varmistua siitä, että koulutettaville annetaan erikseen laadukasta teoria- ja käytännön opetusta. Ajoneuvossa ajettaessa ei voida samanaikaisesti antaa teoriaopetukseksi laskettavaa opetusta. Määräys liittyy myös turvallisuusvaatimukseen. Koulutus on myös järjestettävä sellaisessa paikassa ja sellaisella tavalla, että Liikenne- ja viestintäviraston on mahdollista valvoa koulutusta. Opetustilaksi ei voida laskea asuintilaa.

Luvussa 5.3 edellytetään opetuskaluston ja -välineiden olevan asianmukaisia oppimis- ja turvallisuussyistä. Se, millainen kalusto ja välineistö tarvitaan, tulee arvioida järjestettävän koulutuksen mukaan. Kalustoon ja välineistöön kohdistuvat turvallisuussäännökset ja -määräykset tulee täyttää.

Etäopetuksen reaaliaikainen valvontaedellytys on täytettävä mahdollistamalla valvojalle verkon välityksellä tapahtuva osallistuminen. Mikäli verkon välityksellä tapahtuvaa valvontaa ei ole esimerkiksi toistuvista järjestelmän yhteysongelmista johtuen mahdollista järjestää, valvojalle tulee järjestää pääsy fyysiseen tilaan, jossa opettaja on. Tämä tila ei tällöin saa olla asuintila.

Luku 5.3 sisältää vaatimuksen siitä, että jokaiseen oppituntiin on sisällytettävä vähintään yksi jokaisen koulutettavan osallistumista edellyttävä tehtävä, josta annetaan myös palautetta. Määräyksen tarkoituksena on varmistaa kunkin koulutettavan läsnäolo ja suoritettavan koulutuksen laatu.

Määräyksen luvussa 6 annetaan määräyksiä koulutuksen valvontaan liittyvistä käytännön järjestelyistä. Valvonnan osalta on huomioitava myös muun muassa edellä tarkemmin avatut etäopetuksenjärjestämisessä huomioon otettavat valvontaan liittyvät seikat. Valvonnan lisäksi tietojen toimittaminen pyydettyä Liikenne- ja viestintäministeriölle palvelee tilastointi- ja kehittämistarkoitusta.

Peruuttamisia ja muutoksia koskevien ilmoitusten toimittaminen on Liikenne- ja viestintäviraston valvontaresurssien tehokkaan kohdentamisen edellytys. Koulutukseen ilmoitettavilla muutoksilla tarkoitetaan käytännön järjestämiseen kuten koulutuksen ajankohtaan, osoitteeseen ja koulutusohjelmaan liittyviä muutoksia. Käytettävän koulutusohjelman on kuitenkin aina oltava Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymä. Muutoksia koskevien ilmoitusten vaatimisella toteutetaan lain vaatimus siitä, että järjestettävästä koulutuksesta tulee ilmoittaa viimeistään 10 vuorokautta ennen koulutusta. Tästä syystä koulutusta ei voi esimerkiksi aikaistaa jos sen ajankohtaan on alle 10 vuorokautta. Koulutuksen peruuttaminen on kuitenkin mahdollista myös tässä vaiheessa. Käytännössä opetustilaisuuksia voidaan joutua peruuttamaan esimerkiksi opetushenkilöstön sairastumisen johdosta. Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan koulutus on tällaisissa tapauksissa syytä peruuttaa, jos liian vähäisten opetusresurssien voidaan nähdä johtavan opetuksen laadun heikentymiseen. Peruuttamisen mahdollistamisella pyritään huomioidaan koulutusorganisaatioiden taloudelliset edellytykset toimia tilanteissa, joissa koulutukseen on esimerkiksi ilmoittautunut vähäinen määrä koulutettavia. Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottaja hoitaa koulutusten rekisteröinnit ja valvonnan. Tästä johtuen koulutukseen liittyvät ilmoitukset on tehtävä Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottajalle.

Luvussa 7 annetaan määräyksiä opetushenkilöstön kelpoisuudesta. Liikenteen palveluista annetun lain 36 a §:n 2 momentissa edellytetään opettajilta ja koulutuksesta vastaavalta henkilöltä samanlaista kelpoisuutta. Tämän määräyksen 7 luvun alaluvuissa eritellään mainitun lainkohdan

edellyttämät kelpoisuuden osa-alueet ja määrätään tarkemmin siitä, milloin niiden katsotaan täyttyvän ja miten ne voidaan osoittaa ja todentaa.

Pedagogisten valmiuksien osalta opettajaan ja koulutuksesta vastaavaan henkilöön kohdistuvien vaatimusten katsotaan täyttyvän samoilla perusteilla. Ammattitaitoisuusvaatimuksen osalta koulutusta antavalta opettajalta edellytetään osaamista annettavan koulutuksen aiheista ja asiassisällöstä. Tältä osin on erityisesti huomioitava, antaako opettaja yrittäjäkoulutusta vai erityisryhmien kuljettajakoulutusta. Koulutuksesta vastaavan henkilön osalta ammattitaitoisuusvaatimuksen katsotaan täyttyvän, jos koulutuksesta vastaavalla henkilöllä on laajempi käsitys annettavan opetuksen aiheista. Tietotaito voi kuitenkin olla vähemmän syvä kuin opettajalla. Koulutuksesta vastaavan henkilön on hallituksen esityksen tavoitteen mukaisesti osattava ohjata, valvoa ja kehittää opetusta yleisellä tasolla.

Taksialan säädäntöä koskeva perehtyneisyys on niin opettajan kuin koulutuksesta vastaavan henkilönkin osalta osoitettava vapaamuotoisella kirjallisella selvityksellä. Myöskään edellä aiemmin mainittujen valmiuksien ja tietojen osoittamiseksi ei edellytetä esimerkiksi opettajana, kouluttajana tai ohjaajana toimimista koskevaa työtodistusta, todistusta opintosuorituksista tai muuta virallista todistusasiakirjaa, vaan vapaamuotoinen selvitys riittää. Arvioitaessa perehtyneisyyttä taksialaa koskeviin säädöksiin, voidaan ottaa huomioon esimerkiksi opettajan koulutuksesta vastaavalta henkilöltä saama perehdytys.

Kelpoisuuden osoittamista ei ole haluttu rajata tiukasti mihinkään jo olemassa oleviin, esimerkiksi ainoastaan kansallisesti hyväksytyihin koulutuksiin tai vastaaviin todistuksiin, koska määräyksellä tavoitellaan taksialan kehittämistä ja osaamisen laajentamista. Mahdollistavan lainsäädännön tavoitetta ilmentää viraston näkemyksen mukaan muun muassa vapaaehtoisen erityisryhmien kuljettajakoulutuksen sisällyttäminen uusiin säädöksiin. Vapaamuotoisen selvityksen hyväksyminen mahdollistaa esimerkiksi ylikansallisesti hankitun pedagogisen osaamisen huomioiden. Pedagogisen osaamisen laajuudesta ei ole tarkemmin määrätty. Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyy vapaamuotoisella selvityksellä esitetyn kelpoisuuden yleisen harkintavaltansa puitteissa.

7 Määräyksen aikataulu

Hankkeesta tehty määräyshankepääätös on hyväksytty 24.9.2020 ja se on uutisoitu ja julkaistu viraston internetsivulla 16.10.2020.

Määräystä valmistellaan loppuvuoden 2020 aikana ja sen alustava aikataulu voimaan tulolle on tammikuun 1. päivänä 2021.